

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

e-πίκαιρα νομικής πληροφορικής

Επιμ.: Κωνσταντίνος Π. Θεοδωρίδης

Νέες κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΑ

Πολλοί τομείς επιστημονικής έρευνας βασίζονται στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των φυσικών προσώπων, γεγονός που έχει οδηγήσει σε σημαντικές επιστημονικές ανακαλύψεις που ωφελούν την κοινωνία. Η άνοδος των νέων τεχνολογιών, όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη, συμβάλλει επίσης στην επιστημονική πρόοδο, παρέχοντας στους ερευνητές τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν και να αναλύουν δεδομένα με καινοτόμους τρόπους. Κατά την τελευταία σύνοδο ολομέλειάς του, στις αρχές Απριλίου 2026, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΑ) εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας. Κύριος στόχος των κατευθυντήριων γραμμών του ΕΣΠΑ σχετικά με την επιστημονική έρευνα είναι η παροχή μεγαλύτερης σαφήνειας στους ερευνητές και η διευκόλυνση της συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ, με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων.

Στις κατευθυντήριες γραμμές παρέχονται διευκρινίσεις σχετικά με την έννοια της «επιστημονικής έρευνας». Για να καθοριστεί αν η επεξεργασία πραγματοποιείται για σκοπούς επιστημονικής έρευνας κατά την έννοια του ΓΚΠΔ, το ΕΣΠΑ παρέχει έξι βασικούς ενδεικτικούς παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, πέραν της φύσης, του πεδίου εφαρμογής, του πλαισίου και των σκοπών της επεξεργασίας. Πρόκειται για τα εξής: 1) μεθοδική και συστηματική προσέγγιση, 2) τήρηση δεοντολογικών προτύπων, 3) επαληθευσσιμότητα και διαφάνεια, 4) αυτονομία και ανεξαρτησία, 5) στόχοι της έρευνας, και 6) δυνατότητα συμβολής στην υφιστάμενη επιστημονική γνώση ή εφαρμογής της υφιστάμενης γνώσης με καινοτόμους τρόπους. Εάν οι ερευνητικές δραστηριότητες πληρούν αυτούς τους έξι παράγοντες, μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστούν επιστημονική έρευνα. Διαφορετικά, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να αιτιολογεί και να είναι σε θέση να αποδείξει τους λόγους για τους οποίους οι δραστηριότητες θα πρέπει να θεωρούνται επιστημονική έρευνα, κατά την έννοια του ΓΚΠΔ.

Η περαιτέρω επεξεργασία για σκοπούς επιστημονικής έρευνας τεκμαίρεται ότι είναι συμβατή με τον αρχικό σκοπό της συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των φυσικών προσώπων. Ως εκ τούτου, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεν υποχρεούνται να διενεργούν τον έλεγχο συμβατότητας σκοπού βάσει του ΓΚΠΔ για να διαπιστώσουν αν η νέα επεξεργασία είναι συμβατή με τον αρχικό σκοπό της συλλογής. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να διασφαλίζουν ότι η νομική βάση της αρχικής επεξεργασίας είναι επίσης κατάλληλη για την περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας.

Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να βασίζονται σε «ευρεία συγκατάθεση» όταν οι σκοποί της έρευνας δεν είναι πλήρως γνωστοί κατά τον χρόνο συλλογής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στην περίπτωση αυτή, οι ερευνητές θα πρέπει να τηρούν τα δεοντολογικά πρότυπα για την επιστημονική έρευνα και να θεσπίζουν πρόσθετες διασφαλίσεις για την αντιστάθμιση της έλλειψης προδιαγραφών σκοπού. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν επίσης να ζητήσουν από τα άτομα να συναινέσουν σε διαφορετικά μεμονωμένα ερευνητικά έργα χωριστά, μόλις γίνουν γνωστοί οι σκοποί των εν λόγω έργων (δυναμική συναίνεση). Είναι επίσης δυνατός ο συνδυασμός τόσο ευρείας όσο και δυναμικής συγκατάθεσης.

Επιπλέον, το ΕΣΠΑ αποσαφηνίζει τα δικαιώματα των φυσικών προσώπων όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν υποβάλλονται σε επεξεργασία για επιστημονικούς σκοπούς. Αυτό περιλαμβάνει τα δικαιώματα διαγραφής και εναντίωσης για τα οποία

ενδέχεται να ισχύουν περιορισμοί όταν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία για σκοπούς επιστημονικής έρευνας. Το ΕΣΠΔ παρέχει παραδείγματα για να εξηγήσει πότε το δικαίωμα διαγραφής μπορεί να θεωρηθεί πιθανό να καταστήσει αδύνατη ή να βλάψει σοβαρά τον στόχο της διεξαγωγής επιστημονικής έρευνας. Το ΕΣΠΔ εξηγεί επίσης πότε οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να απορρίψουν την αντίρρηση ενός φυσικού προσώπου στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν για σκοπούς επιστημονικής έρευνας. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση καθήκοντος που εκτελείται για λόγους δημόσιου συμφέροντος.

Το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι, όταν διάφορες οντότητες συμμετέχουν στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, είναι αναγκαίο να αξιολογείται και να τεκμηριώνεται ο τρόπος κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ των οντοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, οι κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν χρήσιμα παραδείγματα για να διευκρινιστεί σε ποιες περιπτώσεις οι οντότητες μπορούν να χαρακτηριστούν υπεύθυνοι επεξεργασίας, από κοινού υπεύθυνοι επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία.

Τέλος, το ΕΣΠΔ εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να αξιολογούν τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, όπως η ανωνυμοποίηση ή η ψευδωνυμοποίηση, κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας. Το ΕΣΠΔ παρέχει παραδείγματα άλλων διασφαλίσεων που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ανάλογα με τους κινδύνους που ενέχουν οι ερευνητικές δραστηριότητες που διεξάγονται. Αυτές περιλαμβάνουν ανεξάρτητη ή δεοντολογική εποπτεία, ασφαλή περιβάλλοντα επεξεργασίας, τεχνολογίες ενίσχυσης της ιδιωτικής ζωής, προστατευτικά μέτρα για τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της έρευνας, ρυθμίσεις εμπιστευτικότητας και προϋποθέσεις για περαιτέρω χρήση.

Σχετικά links:

https://www.edpb.europa.eu/public-consultations/guidelines-12026-on-processing-of-personal-data-for-scientific-research_en

Νέα Εθνική Πύλη Δεδομένων data.gov.gr

Στα μέσα Μαΐου 2026 τέθηκε σε πλήρη λειτουργία η νέα Εθνική Πύλη Δεδομένων data.gov.gr., η οποία παρέχει ελεύθερη πρόσβαση σε περισσότερα από 9.000 σύνολα δεδομένων από 450 φορείς του Δημοσίου σε κάθε ενδιαφερόμενο. Η πλατφόρμα πρόσφατα ανασχεδιάστηκε, εκσυγχρονίστηκε και ήδη συγκεντρώνει πάνω από 9.000 δεδομένα από φορείς του Δημοσίου, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και Οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Όλα τα σύνολα δεδομένων προσφέρονται δωρεάν και με ένα κλικ για όλους τους πολίτες, ερευνητές, χιλιάδες επιχειρήσεις και επαγγελματίες. Στην υπηρεσία πολιτών και επιχειρήσεων είναι, παράλληλα, ο καινούριος βοηθός σύνθετης αναζήτησης με πολλαπλά κριτήρια, όπως για παράδειγμα η γεωγραφική περιοχή. Η πλατφόρμα λειτουργεί, επίσης, ως κόμβος πολιτικής και βασική υποδομή για την ανάπτυξη εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης, καθώς η διαθεσιμότητα ποιοτικών και δομημένων δεδομένων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για αξιόπιστες ψηφιακές υπηρεσίες.

Η έκδοση του data.gov.gr του 2026 είναι βασισμένη στο σύστημα διαχείρισης δεδομένων ανοιχτού κώδικα CKAN και είναι ευθυγραμμισμένη με τα ευρωπαϊκά πρότυπα DCAT-AP. Έτσι, υλοποιούνται πλήρως οι απαιτήσεις του ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου για τα ανοικτά δεδομένα, τα σύνολα δεδομένων υψηλής αξίας (HVD) και τη διακυβέρνηση δεδομένων, εντάσσοντας την Ελλάδα στον κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της:

- 9.000+ δημοσιευμένα σύνολα δεδομένων,

- 30.000+ πόροι,
- 450+ φορείς του Δημοσίου που δημοσιεύουν δεδομένα,
- σημαντική διεύρυνση των οργανισμών που διαθέτουν σύνολα δεδομένων υψηλής αξίας (HVD), όπως Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία και Κτηματολόγιο.

Η νέα πύλη ξεχωρίζει επίσης για τα παρακάτω τεχνολογικά χαρακτηριστικά:

- Χωρική αναζήτηση: Ενσωματωμένος χάρτης για γεωχωρικά δεδομένα και αναζήτηση βάσει τοποθεσίας.
- Διεπαφές και μαζικές λήψεις: Δωρεάν πρόσβαση μέσω τυποποιημένων APIs και μαζικών λήψεων σε μορφές CSV, JSON, XML και XLSX.
- Ανοικτά και προστατευόμενα δεδομένα: Ολοκληρωμένη διαχείριση τόσο ανοικτών δεδομένων όσο και δεδομένων περιορισμένης πρόσβασης κάτω από την ίδια στέγη.
- Ευρωπαϊκή διασύνδεση: Σύνδεση με το data.europa.eu και αυτόματη συγκομιδή μεταδεδομένων, εντάσσοντας την Ελλάδα πλήρως στον ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων.

Η νέα έκδοση της πλατφόρμας εντάσσεται σε μια συνολική στρατηγική με στόχο να ενισχυθεί η διαφάνεια, η συνεργασία μεταξύ φορέων και η τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων.

Σχετικά links:

<https://data.gov.gr/>

<https://www.youtube.com/watch?v=rV-4GIlikeAI>

<https://wired.com.gr/article/data-gov-gr-apektise-i-ellada-anoikta-dedomena/>

Η Τεχνητή Νοημοσύνη στην Ελλάδα

Πρόσφατες έρευνες της Eurostat για τη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών σε άτομα και νοικοκυριά καταγράφουν τη διάδοση της παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) στην Ευρώπη, προσφέροντας κρίσιμα συμπεράσματα και για την Ελλάδα.

Σύμφωνα με τα δεδομένα της Eurostat, η Ελλάδα καταγράφει υψηλή διείσδυση, καθώς περίπου το 44% των πολιτών έχει χρησιμοποιήσει εργαλεία παραγωγικής TN – ποσοστό υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η επίδοση αυτή κατατάσσει τη χώρα σε ομάδα «προχωρημένων χρηστών», μαζί με χώρες όπως η Δανία, η Φινλανδία και η Εσθονία. Ακόμη πιο εντυπωσιακή είναι η εικόνα στις νεότερες ηλικίες. Στην ηλικιακή ομάδα 16-24 ετών, το 83,5% των νέων στην Ελλάδα χρησιμοποιεί εργαλεία παραγωγικής TN – το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ, έναντι 63,8% σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι νέοι χρησιμοποιούν την τεχνολογία κυρίως για προσωπικούς σκοπούς (44,2%) και εκπαίδευση (39,3%), ενώ η επαγγελματική χρήση παραμένει περιορισμένη και συγκρίσιμη με τον γενικό πληθυσμό. Συνολικά, τα στοιχεία της Eurostat δείχνουν ότι η Ελλάδα εμφανίζει ιδιαίτερα υψηλή υιοθέτηση της παραγωγικής TN, ιδίως από τη νέα γενιά. Η βασική πρόκληση πλέον δεν είναι η πρόσβαση, αλλά η μετάβαση από την εκτεταμένη προσωπική χρήση σε πιο συστηματική και παραγωγική αξιοποίηση της τεχνολογίας στην εργασία και την οικονομία.

Υπό το πρίσμα αυτό, έχει ιδιαίτερη σημασία ότι η Ελλάδα υιοθέτησε, τον Μάιο του 2026, σαφείς κανόνες για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στα σχολεία, με σκοπό μια ασφαλή, διαφανή και παιδαγωγικά υπεύθυνη αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε η τεχνολογία να λειτουργεί ως εργαλείο υποστήριξης της μάθησης και όχι ως υποκατάστατο της προσωπικής προσπάθειας, της κριτικής σκέψης και του ρόλου του εκπαιδευτικού.

Βάσει των κανόνων αυτών, η χρήση εργαλείων TN παραμένει προαιρετική για μαθητές και εκπαιδευτικούς, δεν συνδέεται με την αξιολόγησή τους και πραγματοποιείται πάντοτε υπό την εποπτεία εκπαιδευτικού.

Ειδικότερα, η χρήση συστημάτων ΤΝ:

- πραγματοποιείται αποκλειστικά για την υποστήριξη της μάθησης και όχι για την υποκατάσταση της προσωπικής προσπάθειας των μαθητών,
- τελεί πάντοτε υπό την εποπτεία εκπαιδευτικού,
- εφαρμόζεται σε εθελοντική βάση για μαθητές και εκπαιδευτικούς,
- και δεν επηρεάζει την αξιολόγηση ή τη μαθητική και υπηρεσιακή κατάσταση.

Ταυτόχρονα, θεσπίζονται αυστηρές δικλείδες προστασίας για τους μαθητές και τη σχολική κοινότητα απέναντι σε φαινόμενα παραπληροφόρησης, αλγοριθμικών στρεβλώσεων, επιβλαβούς περιεχομένου ή καταχρηστικής αξιοποίησης της τεχνολογίας.

Για πρώτη φορά εισάγονται ρητές απαγορεύσεις για πρακτικές, όπως:

- η δημιουργία και διάδοση deepfake περιεχομένου χωρίς συναίνεση,
- η παραγωγή ψευδών βιβλιογραφικών αναφορών ή ανύπαρκτων πηγών,
- η μη εξουσιοδοτημένη ανάπτυξη ή χρήση εφαρμογών ΤΝ,
- καθώς και η πλήρως αυτοματοποιημένη αξιολόγηση μαθητών ή εκπαιδευτικών.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προστασία προσωπικών δεδομένων ανηλίκων. Απαγορεύεται ρητά η δημιουργία προφίλ μαθητών και εκπαιδευτικών, η επεξεργασία στοιχείων προσωπικότητας ή συμπεριφοράς, καθώς και η εισαγωγή ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων σε συστήματα ΤΝ.

Ειδικότερα, δεν επιτρέπεται η καταχώριση:

- ονοματεπωνύμων,
- φωτογραφιών,
- φωνητικών δειγμάτων,
- βαθμολογιών,
- δεδομένων υγείας,
- ή οποιουδήποτε άλλου στοιχείου μπορεί να οδηγήσει στην ταυτοποίηση μαθητών και εκπαιδευτικών.

Η χρήση εργαλείων ΤΝ δεν επιτρέπεται κατά τη διάρκεια γραπτών εξετάσεων, τεστ και διαγωνισμάτων, εκτός εάν έχει προβλεφθεί ρητά ελεγχόμενη χρήση τους από τον εκπαιδευτικό. Αντίστοιχα, οι μαθητικές εργασίες δεν μπορούν να παράγονται εξ ολοκλήρου ή σε σημαντικό βαθμό από εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να καθοδηγούν τους μαθητές στη δημιουργική, υπεύθυνη και κριτική αξιοποίηση των νέων εργαλείων, ώστε η τεχνολογία να λειτουργεί ενισχυτικά για τη μάθηση και όχι εις βάρος της.

Στο πλαίσιο αυτό, θεσμοθετείται για πρώτη φορά ο ρόλος του «Συντονιστή χρήσης ΤΝ» σε κάθε σχολική μονάδα. Ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός θα παρακολουθεί την ορθή εφαρμογή των εργαλείων ΤΝ, θα συντονίζει τη συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών και θα λειτουργεί ως σημείο αναφοράς για θέματα ασφάλειας και προστασίας δεδομένων. Η πρόσβαση στα συστήματα ΤΝ θα πραγματοποιείται, όπου υποστηρίζεται, μέσω του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου, με ασφαλή αυθεντικοποίηση χρηστών και αυστηρούς περιορισμούς πρόσβασης.

Επιπλέον, εισάγονται συγκεκριμένες εγγυήσεις ασφαλείας, όπως:

- ανωνυμοποίηση ή ψευδωνυμοποίηση δεδομένων,
- καταγραφή όλων των διαδικασιών επεξεργασίας,
- μηχανισμοί ανθρώπινης εποπτείας,
- τακτικές αξιολογήσεις κινδύνου,

- και συμμόρφωση με διεθνή πρότυπα ασφάλειας πληροφοριών.

Πριν από κάθε εφαρμογή συστήματος ΤΝ, θα διενεργείται υποχρεωτικά Εκτίμηση Αντικτύπου στην Προστασία Δεδομένων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ).

Κάθε σχολική μονάδα θα οργανώνει τουλάχιστον μία ετήσια δράση ενημέρωσης για μαθητές και γονείς, ενώ θα υλοποιούνται και επιμορφώσεις εκπαιδευτικών σχετικά με:

- τις βασικές αρχές λειτουργίας της ΤΝ,
- τους κινδύνους και τις αλγοριθμικές μεροληψίες,
- την προστασία προσωπικών δεδομένων,
- τις τεχνικές prompting,
- και τη διαχείριση περιστατικών.

Οι επιμορφώσεις θα εγκρίνονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), ώστε να διασφαλίζονται ενιαία ποιότητα και επιστημονική επάρκεια.

Επίσης, στις 25 Μαΐου 2026 δημοσιεύθηκε και είναι πλέον διαθέσιμος στους πολίτες ο Οδηγός «Τεχνητή Νοημοσύνη για Όλους», μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία από κορυφαίους Έλληνες επιστήμονες Τεχνητής Νοημοσύνης σε συνεργασία με το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, και την Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού. Ο «Οδηγός» είναι διαθέσιμος δωρεάν μέσω νέου ιστοχώρου όπου οι πολίτες μπορούν να τον αναζητήσουν και να αποκτήσουν άμεση πρόσβαση στο σύνολο του περιεχομένου του.

Στόχος του «Οδηγού» είναι η ενίσχυση της ψηφιακής εκπαίδευσης και η ορθή χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην καθημερινότητα, την εργασία και τη μάθηση, ενώ, παράλληλα, δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της επικοινωνίας του πολίτη, μέσα από σύγχρονα συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης, ως βασική δεξιότητα. Με πρακτικά παραδείγματα και σαφείς οδηγίες, λειτουργεί ως εργαλείο εξοικείωσης με την Τεχνητή Νοημοσύνη, συμβάλλοντας στη μείωση του ψηφιακού χάσματος και ενισχύοντας τη δυνατότητα των πολιτών να αξιοποιούν αποτελεσματικά σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα χρήσης είναι η αποσαφήνιση των βασικών εννοιών της ΤΝ και των Μεγάλων Γλωσσικών Μοντέλων, με σκοπό την κατανόηση της λειτουργίας και των δυνατοτήτων τους. Στην πράξη, οι πολίτες μπορούν να λάβουν δεδομένα (π.χ. κείμενο, εικόνες, ήχος, έγγραφα), να αναλύσουν τα δεδομένα και να «συναγάγουν» συμπεράσματα μέσω πολύπλοκων αλγορίθμων. Το αποτέλεσμα μπορεί να είναι προβλέψεις (π.χ. η πρόγνωση του καιρού), περιεχόμενο (π.χ. η δημιουργία μιας εικόνας που να παριστάνει κάτι το οποίο περιγράφηκε με λόγια στην είσοδο), συστάσεις ή αποφάσεις (π.χ. η τοποθέτηση ενός εισερχόμενου μηνύματος στα ανεπιθύμητα), βελτιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την καθημερινότητα και την επαγγελματική ζωή των πολιτών.

Η ανάπτυξη του «Οδηγού» αποτελεί συλλογικό έργο επιστημόνων της Ελλάδας και της διασποράς και ξεχωρίζει για τον πρακτικό, συνεργατικό και εθελοντικό του χαρακτήρα, καθώς συνδέει τη διεθνή ελληνική επιστημονική κοινότητα με την Πολιτεία, με στόχο να καταστεί η τεχνολογία αιχμής κατανοητή και προσβάσιμη σε όλους. Η σχεδίαση και διάθεση του Οδηγού «Τεχνητή Νοημοσύνη για Όλους» εντάσσονται στη συνολική στρατηγική για την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και τη διάχυση της καινοτομίας στην κοινωνία, με στόχο την ουσιαστική αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης προς όφελος των πολιτών και της οικονομίας.

Σχετικά links:

Έρευνες Eurostat:

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/edn-20260210-1>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20251216-3>

TN στην εκπαίδευση:

<https://search.et.gr/el/fek/?fekId=798724>

<https://www.iep.edu.gr/ai/>

Οδηγός «Τεχνητή Νοημοσύνη για Όλους»:

<https://ai.gov.gr/ai-for-all-guide/>

Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κατάσταση της ψηφιακής δεκαετίας

Περί τα μέσα Ιουνίου 2026, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την τέταρτη έκθεση για την κατάσταση της ψηφιακής δεκαετίας, στην οποία καταδεικνύεται ότι η Ευρώπη έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τους στόχους της για τον ψηφιακό μετασχηματισμό με ορίζοντα το 2030, όπως οι ασφαλείς και βιώσιμες ψηφιακές υποδομές και η ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών, αλλά η πρόκληση τώρα είναι η επίτευξη αποτελεσμάτων σε κλίμακα, ταχύτητα και συνέπεια. Η έκθεση έρχεται την ώρα που η Επιτροπή δημοσίευσε το τελευταίο Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, από το οποίο προκύπτει ότι η συντριπτική πλειονότητα των Ευρωπαίων κατατάσσει την ψηφιακή πολιτική ως κορυφαία προτεραιότητα της ΕΕ, υποστηρίζοντας σθεναρά ένα πιο αυτόνομο ευρωπαϊκό ψηφιακό μέλλον.

Το πρόγραμμα πολιτικής για την ψηφιακή δεκαετία χρησιμεύει ως στρατηγική πυξίδα της ΕΕ για την προώθηση και την επένδυση στην ψηφιακή ανταγωνιστικότητα και κυριαρχία της Ευρώπης. Η έκθεση αξιολογεί την πρόοδο που έχει σημειώσει η ΕΕ όσον αφορά την ψηφιοποίησή της σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών ζωτικής σημασίας, της ψηφιοποίησης των επιχειρήσεων, των ψηφιακών δεξιοτήτων και της ψηφιοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών. Φέτος, η έκθεση υπερβαίνει τον απολογισμό, περιγράφοντας τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις προτεραιότητας σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, σε μια προσπάθεια καθοδήγησης των κονδυλίων ψηφιακής χρηματοδότησης στο επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ.

Η έκθεση δείχνει ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στους ακόλουθους τομείς: όσον αφορά την ανάπτυξη βασικών υποδομών συνδεσιμότητας, το 96,8% των νοικοκυριών έχουν πλέον βασική κάλυψη 5G. Ωστόσο, ορισμένες ζώνες υψηλής χωρητικότητας και η εγκατάσταση «Fibre-to-the-Premises» υστερούν. Όσον αφορά τη βασική υιοθέτηση προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, το 46,7% των επιχειρήσεων της ΕΕ χρησιμοποιούν υπολογιστικό νέφος, το 39,9% εφαρμόζουν ανάλυση δεδομένων και σχεδόν το 20% αναπτύσσουν Τεχνητή Νοημοσύνη (η υιοθέτηση αυξήθηκε κατά 48% το 2025, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος). Ένα παράδειγμα είναι ο τομέας της υγειονομικής περίθαλψης, όπου η ιατρική απεικόνιση που βασίζεται στην Τεχνητή Νοημοσύνη οδηγεί στην έγκαιρη ανίχνευση, τις ταχύτερες διαγνώσεις και τα καλύτερα αποτελέσματα για τους ασθενείς. Τέλος, πάνω από το 60% των Ευρωπαίων διαθέτουν πλέον τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες.

Ωστόσο, τα κενά παραμένουν. Στον τομέα των ημιαγωγών, η ΕΕ αντιπροσωπεύει μόνο το 9% της παγκόσμιας αγοράς ημιαγωγών, ποσοστό που απέχει πολύ από τον στόχο του 20% για το 2030. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για την υπολογιστική ικανότητα. Ενώ η ανάπτυξη κόμβων παρυφών βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη του στόχου της ψηφιακής δεκαετίας για το 2030 νωρίτερα από το χρονοδιάγραμμα, η υπολογιστική ικανότητα εξακολουθεί να υστερεί σημαντικά σε σχέση με τη ζήτηση. Επιπλέον, παρά τη σημαντική πρόοδο στον τομέα της κυβερνοασφάλειας, η Ευρώπη εξακολουθεί να εξαρτάται διαρθρωτικά από προμηθευτές κυβερνοασφάλειας εκτός ΕΕ, με τις ευρωπαϊκές εταιρείες να υποεκπροσωπούνται στην παγκόσμια ηγετική θέση στον τομέα της κυβερνοασφάλειας.

Υπάρχει επίσης έλλειψη δεξιοτήτων ΤΠΕ. Οι ειδικοί αντιπροσώπευαν μόλις το 5% της απασχόλησης το 2025 – το ήμισυ του στόχου του 10% για το 2030. Οι γυναίκες αντιπροσώπευαν λιγότερο από το 20% των απασχολούμενων ειδικών στις ΤΠΕ, ποσοστό που

δεν έχει αλλάξει από το 2024, παρά την εκτίναξη της ζήτησης – ιδίως στους τομείς της ασφάλειας υπολογιστικού νέφους, της κυβερνοασφάλειας, της διαχείρισης δεδομένων και της ανάπτυξης λογισμικού.

Μελέτη της Επιτροπής δείχνει ότι η συντονισμένη δράση της ΕΕ στον ψηφιακό τομέα αποφέρει υψηλές αποδόσεις. Κάθε 1 ευρώ που δαπανάται στην ψηφιακή πολιτική στο πλαίσιο του NextGenerationEU θα παράγει 1,50 ευρώ σε οικονομική παραγωγή εντός της ΕΕ και 2 ευρώ για την παγκόσμια οικονομία στο σύνολό της (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ) έως το τέλος του 2030. Το ποσοστό αυτό είναι πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο σε άλλους τομείς πολιτικής. Αυτές οι επενδύσεις στην ψηφιακή τεχνολογία δημιουργούν δευτερογενείς επιπτώσεις τόσο σε διασυννοριακό όσο και σε διατομεακό επίπεδο της οικονομίας.

Η έκθεση παρέχει σαφείς συστάσεις τόσο προς την ΕΕ όσο και προς τα κράτη μέλη να συνεχίσουν τις προσπάθειες κλιμάκωσης, σε μια περίοδο κατά την οποία σχεδόν το ήμισυ του δημόσιου προϋπολογισμού που περιλαμβάνεται στους εθνικούς χάρτες πορείας για την ψηφιακή δεκαετία θα καταργηθεί σταδιακά έως το 2026. Για να αποφευχθεί η καθυστέρηση της προόδου, η έκθεση ζητεί να διασφαλιστεί η συνέχεια της χρηματοδότησης μετά το 2026 για τη γεφύρωση του χάσματος, την κλιμάκωση επιτυχημένων έργων [π.χ. κοινοπραξίες ευρωπαϊκής ψηφιακής υποδομής και σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος] και την ενίσχυση του συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ (π.χ. μέσω πολυκρατικών έργων) για την πρόληψη του κατακερματισμού της αγοράς και της άνισης υλοποίησης.

Μια ειδική έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, η οποία διεξήχθη μεταξύ Φεβρουαρίου και Μαρτίου 2026, δείχνει ότι το 79% των Ευρωπαίων κατατάσσουν την ψηφιακή πολιτική ως κορυφαία προτεραιότητα της ΕΕ στη διαμόρφωση του μέλλοντος. Το Ευρωβαρόμετρο διερευνά τον τρόπο με τον οποίο εξελίχθηκε η στάση των πολιτών σε ένα έτος που χαρακτηρίστηκε από ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές και έντονες συζητήσεις πολιτικής σχετικά με τα ψηφιακά δικαιώματα. Οι πολίτες υποστηρίζουν σθεναρά ένα πιο αυτόνομο ευρωπαϊκό ψηφιακό μέλλον, δίνοντας προτεραιότητα στις επενδύσεις σε υποδομές που έχουν αναπτυχθεί στην ΕΕ (85%) και στη μείωση της εξάρτησης από την τεχνολογία τρίτων χωρών (82%). Το 80% πιστεύει ότι είναι σημαντικό να καταστεί η ΕΕ παγκόσμιος ηγέτης στις τεχνολογικές υποδομές. Επιπλέον, το 58% των Ευρωπαίων θα στραφούν σε πάροχο της ΕΕ ακόμη και με υψηλότερο κόστος. Οι πέντε κορυφαίοι παράγοντες που ενθαρρύνουν τη μετάβαση σε πάροχο με έδρα στην ΕΕ περιλαμβάνουν: μεγαλύτερη ασφάλεια και αξιοπιστία (50%), καλύτερη προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (49%), σαφέστερους κανόνες και προστασία των καταναλωτών (39%), μειωμένη εξάρτηση από τρίτες χώρες (33%), στήριξη της οικονομίας και της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ (30%).

Οι Ευρωπαίοι πιστεύουν ότι η ψηφιακή υγεία (55%), οι πράσινες τεχνολογίες (50%), η ταχύτερη συνδεσιμότητα (42%) και η Τεχνητή Νοημοσύνη (39%) θα έχουν τον πιο θετικό αντίκτυπο για την επόμενη δεκαετία. Περίπου τέσσερις στους δέκα πολίτες χρησιμοποιούν παραγωγική ΤΝ τουλάχιστον σε εβδομαδιαία βάση, και μεταξύ εκείνων που το κάνουν, σχεδόν επτά στους δέκα αναφέρουν αυξημένη χρήση κατά το παρελθόν έτος. Το 80% πιστεύει ότι η ανάπτυξη της ΤΝ θα πρέπει να ρυθμιστεί προσεκτικά, ακόμη και αν αυτό σημαίνει ότι οι προγραμματιστές ΤΝ αντιμετωπίζουν ορισμένους περιορισμούς.

Οι ανησυχίες σχετικά με την επιβλαβή χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών είναι ευρέως διαδεδομένες και αυξάνονται. Το 92% των πολιτών επιθυμεί ισχυρότερη προστασία για τα παιδιά στο διαδίκτυο, το 87% συμφωνεί ότι η χειραγώγηση στο διαδίκτυο (παραπληροφόρηση, βαθιά ψευδείς πληροφορίες, περιεχόμενο που παράγεται από ΤΝ, εξωτερικές παρεμβάσεις) συνιστά απειλή για τη δημοκρατία και αισθάνεται ότι επηρεάζεται προσωπικά από τις ψευδείς ειδήσεις και την παραπληροφόρηση (53%), την κατάχρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (47%) και την ανεπαρκή προστασία ήσσονος σημασίας στις πλατφόρμες (41%).

Μέσω της έκθεσης του 2026 για την κατάσταση της ψηφιακής δεκαετίας, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να επικαιροποιήσουν τους εθνικούς χάρτες πορείας τους για την ψηφιακή δεκαετία με συγκεκριμένα μέτρα, διασφαλίζοντας παράλληλα ισχυρότερη ευθυγράμμιση με

το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Το 2027, η Επιτροπή θα επανεξετάσει τους στόχους του προγράμματος πολιτικής για την ψηφιακή δεκαετία, ώστε να διασφαλιστεί ότι αντικατοπτρίζουν τις εγκριθείσες νομοθετικές πράξεις, ευθυγραμμίζονται με το μεταβαλλόμενο ψηφιακό τοπίο και εκπληρώνουν τις προτεραιότητες και τις φιλοδοξίες της ΕΕ. Η αναθεώρηση θα εκσυγχρονίσει, θα απλουστεύσει και θα επεκτείνει το πλαίσιο πέραν του 2030.

Σχετικά links:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/2026-state-digital-decade-package>

<http://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/129716>

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/greeces-2026-digital-decade-country-report>

Για προτάσεις, κρίσεις και ερωτήσεις, η επικοινωνία μας συνεχίζεται διαδικτυακά από το blog της στήλης στη διεύθυνση <http://e-pikaira.blogspot.com>.